

Miejsca pamięci Armii Krajowej – Światowego Związku Żołnierzy AK Koła Chełm (5)

Jan Paszkiewicz

Pomnik-Grób Symboliczny żołnierzy organizacji niepodległościowych polskiego podziemia: AK, BCh, NSZ, Zrzeszenia „WiN” (1939-1956) – Chełm, cmentarz parafialny przy ul. Lwowskiej (1997 r.).

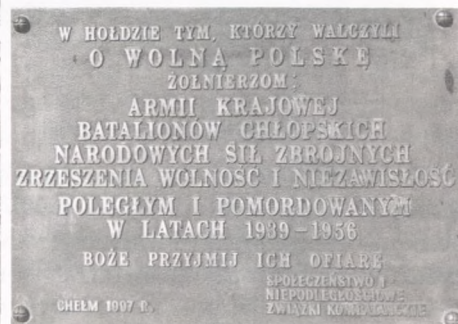
Grób Symboliczny, odsłonięty 4 X 1997 r., usytuowany jest z prawej strony głównej alei wiodącej od 1. bramy cmentarnej do klasycystycznej kaplicy Bielskich. Miejsce to wybrano nieprzypadkowo, gdyż uświęcone było ono wcześniejszą tradycją. Na pniu rosnącego jeszcze przed kilkoma laty obok (po prawej stronie obiektu) jesionu przytwierdzona była skromna tabliczka metalowa z inskrypcją:

Ś. ȚP./ Żołnierze/ AK, NSZ, WIN, NOW/ Polegli i/ pomordowani/ w latach 1944-1953/ Część ich pamięci/ Grób Symboliczny. Odnalezioną po ścięciu drzewa tabliczkę, poniewierającą się pośród opadłych liści, dane mi było przekazać osobiście do obiektu muzealnego w Miejscu Pamięci Patriotów Polskich Okresu 1944-1989 w piwnicach kamienicy przy ul. Reformackiej 27 (wejście od ul. Ogrodowej) z wystawą stałą pn.

Chełmska bezpieka i jej ofiary, o którym zamierzam napisać w 7. odcinku cyklu.

Inicjatywa powstała przed 31 VIII 1996 r. na forum Zarządu Koła Chełm ŚZŻAK, który zajął się stroną organizacyjną przedsięwzięcia. Współdziałające z nim ostatecznie trzy związki kombatanckie zaoferowały natomiast pomoc finansową w jego realizacji. W prace Komitetu Budowy Grobu Symbolicznego Żołnierzy Organizacji Niepodległościowych Polski Podziemnej zaangażowani byli z ramienia lokalnych środowisk: AK – K. Prożogo (Inspektor Okręgu Lublin na woj. chełmskie, wiceprezes – autor wstępnego projektu), S. Milaszkiewicz (prezes), Kazimierz Michalski (skarbnik), Zygmunt Ożóg i Marianna Waldowska; BCh – Tadeusz Mazur (jedynie początkowo; w jakiejś formie partycypować mógł też przez krótki okres Mieczysław Kremiski); NSZ – Stefan Olejko (prezes) i Józef Maziarz; Zrzeszenia „WiN” – Bronisław Tokarz (prezes). Wykonawcą projek-

tu i gipsowych modeli odlewniczych oraz znaku „PW” i napisu „Grób Symboliczny” (także późniejszego montażu elementów na kamieniu) była chełmska Firma „ANTA” Józefa Kierskiego, zaś elementów pomnika (tablicy, orła wojskowego i krzyża) zakład Metaloplastyka – Brązownictwo Witolda Długosza w Lublinie. Odpowiedni granitowy głaz narzutowy wyszukał w terenie – na gruntach miejscowości Wola Uhruska – prezes S. Milaszkiewicz (wespół z H. Pasikowskim), który osobiście zajmował się nadzorowaniem robót związanych z budową pomnika i był głównym animatorem uroczystości jego odsłonięcia zorganizowanej nazajutrz po sesji „Organizacje niepodległościowe Inspektoratu Chełm w latach 1939-56” w I LO im. S. Czarnieckiego [jej pokłosiem są *Materiały z sesji popularno-naukowej poświęconej organizacjom niepodległościowym Polski Podziemnej* wydane nakładem Zarządu Koła ŚZŻAK w Chełmie w 1997 r., ss. 42].

Pomnik-Grób Symboliczny żołnierzy organizacji niepodległościowych polskiego podziemia: AK, BCh, NSZ, Zrzeszenia „WiN” (1939-1956) – Chełm, cmentarz parafialny przy ul. Lwowskiej (1997 r.).